

Baranya megye sajtóbibliográfiája

A magyar nemzeti bibliográfiai rendszer egyik fájó hiánya az időszerű kiadványok számbavételének megoldatlansága. Az egyes korszakok periodikumait feltáró bibliográfiák nemcsak elavultak, pontatlanok, de eltérő szerkezetük miatt nehezen is kapcsolódnak össze, ráadásul hosszú évtizedek kiadványairól semmilyen összeállítás sincs. Igaz, vannak biztató jelek is, néhány évvel ezelőtt *Busa Margit* szerkesztésében megjelent a régóta várt sajtóbibliográfia első kötete; a most még legfeljebb középkorú generáció joggal reménykedhet, hogy megéri a további kötetek kiadását. (*Magyar sajtóbibliográfia 1705–1849*. Bp. 1986.) Ilyen körülmények között – vagyis nemzeti sajtóbibliográfia hiánya esetében – megnő a jelentősége azoknak a regionális, megyei bibliográfiáknak, amelyek az egy-egy közigazgatási egység határain belül megjelent újságokat, folyóiratokat stb. veszik számba, hiszen – ha területi metszetben is, de – feltárhatják az országban megjelent periodikumokat. Feltéve persze, ha mindegyik megye elkészíti saját bibliográfiáját és jut erő, lehetőség a határon túli, egykor Magyarországhoz tartozó területeken megjelent lapok regisztrálására is.

A megyei sajtóbibliográfiák összeállítása meg is kezdődött még az ötvenes években. Amikor 1974-ben Szegeden összegyűltek a megyei sajtóbibliográfiákat készítő szakemberek, joggal remélhették, hogy néhány éven belül mindegyik megyei könyvtár elkészíti saját megyéjének bibliográfiáját. A *Vajda Kornél* szerkesztésében megjelent kötetben (*Sajtóbibliográfiák és sajtórepertóriumok szerkesztése, a hírlapok feltárása*, Bp.

1976.) közreadott jegyzék 11 már elkészült sajtóbibliográfiát vett számba. Azóta e sorok írójának tudomása szerint hat újabb kötet jelent meg. És most a hetedik: *Surján Miklós* szerkesztésében, a Baranya megyei Könyvtár kiadásában vehetjük kézbe a *Baranya megye sajtóbibliográfiája 1832–1984* címet viselő összeállítást.

Az anyaggyűjtés Pécsen is megkezdődött évtizedekkel ezelőtt, ám „*kellő támogatás hiányában a kezdeti lendület megtört*” – olvasható a bevezetésben. 1984 végére fejeződött be az adatok felkutatása, a szerkesztés, közreadás is elvett pár évet, feltehetően a pénzhiány is gátolta a gyorsabb megjelenést – de csak napvilágot látott végre a fontos kötet. Ami egyébként nem is 1984-ig tartalmazza az egyes periodikumok adatait, mert a függelékben az 1985. január 1-je és 1990. március 31-e közötti változások (új indulások, megszűnések, címváltozások) is helyet kaptak, így tehát lényegében naprakésznek mondható a bibliográfia.

Gyűjtőköre felöleli a történelmi Baranya területén, vagyis a *Horvátország*hoz került *Drávaszög*ben és az egykor *Somogy*hoz, de ma Baranyához tartozó *szigetvári* járásban megjelent időszerű kiadványokat az évkönyvek, kalendáriumok, iskolai értesítők, műsorközlő lapok, belső, üzleti célú sajtótermékek és a megyében nyomtatott, de ezen túl semmilyen baranyai vonatkozással sem rendelkező periodikumok kivételével. A kihagyottak közül némileg sajnálom az évkönyveket és az értesítőket. Történeti (hely- és művelődéstörténeti) jelentőségüket fölösleges bizonygatni, talán megoldható lehetett volna a

törzsrésztől elkülönített mellékletben, akár rövidített leírásokkal is (cím, közreadó, megjelenés időköre, lelőhely) közreadásuk, megkímélve a kutatókat a más forrásban történő kereséstől.

A kötet fő része a 819 számozott tételt tartalmazó betűrendes bibliográfia. A címek előtt csillaggal jelölte a szerkesztő azokat a kiadványokat, amelyeknek adatai nem autopszia alapján kerültek be az összeállításba. Az egyes tételekben a fettel szedett címet követi a kurzivált alcím, majd a megjelenés helye, időpontja, a szerkesztő(k), a közreadó vagy kiadó intézmény, testület, a nyomda neve és a rétalakban megadott méret olvasható. Az egyes tételekhez szükség esetén annotáció, illetve a fő- és melléklapokra vagy az előzményekre és a folytatásokra történő utalás kapcsolódik, végül a lelőhelyek felsorolása zárja a leírást. Ki kell emelni, hogy a leírásokban a különszámokat is felsorolta a szerkesztő. A lelőhelyek után feltüntetett állományadatok csak az eredeti példányra vonatkoznak. Szerintem, ha valamelyik napilapról, folyóiratról stb. mikrofilm található egy gyűjteményben, érdemes azt is megadni. Kétségtelen, hogy nyomdászattörténeti szempontból nem azonos értékű a film az eredetivel, de az információ hazsnálata szempontjából igen. Feltételezem, hogy pl. az *Alsó-Baranya* (10. tétel) c. lapnak csak az OSZK-ban őrzött példányairól van mikrofilm Pécsen – de a bibliográfia használatánál jobb a bizonyosság, mint a feltételezés.

A bibliográfia fő részét követi a már említett függelék, az 1985–1990. közötti változások adataival (820–898. tétel), illetve a pótlás (899–941. tétel), az anyaggyűjtés lezárta után előkerült címekről. Míg a függelékbe került periodikumok leírása rövidített és a lelőhelyek közlése is hiányzik, a pótlásban közölt tételek szerkezete azonos a törzsrésszel. A bibliográfia használatát nagyban könnyíti, hogy a

főréssz megfelelő helyein elhelyezett utalók vezetnek a függelékhez, illetve a pótlásokhoz. Feltehetően sajtóhiba miatt néhány esetben ez elmaradt, így a pótlás 937–940. tételeiről nem található utalások. Itt jegyzem meg, némileg zavaró, hogy a pótlásban többször is újraindul a betűrend. Alig több mint negyven tételről lévén szó, feltétlenül vállalni kellett volna az át- számozás nagy, de ilyen kevés tétel esetében mégis elvégezhető munkáját.

A bibliográfiák anyagát különböző mutatók tárják fel. A névmutató a nyomdászok kivételével a lap előállításában valamilyen szerepet játszó személyek nevét tartalmazza. A név- változatokról, árnevekről – ha sikerült azokat feloldani – utaló készült, az azonos nevű személyeket sorszámokkal különítette el a szerkesztő. Jobb lett volna a lap nevével vagy az évkörrel jelezni a különbséget. A földrajzi mutató a településevek mellé rendelve tartalmazza a közreadó intézmények, testületek nevét, illetve itt található a nyomdák, nyomdászok is. Kétségtelenül a földrajzi név a legmeghatáro-

zőbb eleme a sokszor semmit sem mondó testületi, intézményi neveknek, mégis szerencsésebbnek tartom egységes mutatóban történő közreadásukat a szerkesztőkkel, hiszen sokféle kiadvány esetében a közreadó szervezet fontosabb, mint az esetlegesen kiválasztott szerkesztő (pártok, iskolák, fegyveres testületek stb.).

Az időrendi mutató az adott évben megjelenő periodikumok tételszámát tartalmazza, az akkor induló kiadványok aláhúzással vannak elkülönítve. Jó megoldás volt az éppen szünetelő vagy bizonytalan datálású időszak kiadványok felvétele a mutatóba: ezek tételszáma zárójelben található. Az egész kötetre jellemző egyébként a tipográfiai eszközök tudatos alkalmazása; a mellékletként közölt hasonmások pedig nemcsak esztétikai színvonalát emelik a bibliográfiának.

A mutatók sorát a tárgymutató zárja. Ez egyúttal az egyes lapok formai jegyeit is feltárja (nyelvek, megjelenés jellege szerint). A mintegy 100 tárgyszó között az átfogó, nagyobb területeket felölelőeket a szerkesztő tovább bontotta. Egy esetben szükségesnek tartottam volna a további bontást: a „pártlapok” tárgyszó alatt felsorolt 25 tételszám pártok szerinti

részletezése hasznos lett volna. Itt érezni hiányát, hogy a közreadó testületek földrajzi névhez rendelt szerepelnek. Ahhoz, hogy mondjuk a *Függetlenségi és 48-as Párt* Baranyában kiadott újságjait össze lehessen gyűjteni, az egész földrajzi mutatót végig kell nézni. (*Mohácson és Pécssett jelent meg lapja a pártnak.*)

Végül egy kis kiegészítéssel szeretném zárni recenziómat. A 187. tétel az *Eleven Újság* nemcsak egy alkalommal jelent meg Pécssett, 1923-ban. A sajtótörténeti kuriózumnak számító vállalkozás szórakoztató társasági lap volt, melyet valamilyen rendezvényhez kapcsolódva jelentettek meg az ország különböző városaiban, azonos címmel. *Lakatos Éva* a *Magyar Könyvszemle* 1988-as évfolyamában dolgozta fel az *Eleven Újság* történetét, a tanulmányhoz mellékelt bibliográfia szerint a példányról ismert 1923-as szám mellett létezett egy 1926-os is; erről csak korabeli hírlapi tudósítás maradt fenn.

(*Baranya megye sajtóbibliográfiája 1832–1984. Szerk. Surján Miklós, Pécs, 1992, Baranya megyei Könyvtár. 488 p. Pannónia Könyvek.*)

Pogány György

KEDVES KÖNYVTÁRELLÁTÓ!

Vérzek érted, de úgy dömnél a hivatal - a szópárbajok után is -, hogy nem köt veled az idén szerződést, mivel már nincs elég pénzeret könyveszerzésre. Hát, ez a sőtétzöld itt március idusán. Szívreményem: talán csak ebben az évben tül meg a por azokat a piszkos anyagiakat.

Vasad, '93.03.26.

Ödvösséggel:
Rácz Zoltán
klubkönyvtáros

Bereczky László
főszerkesztő

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros Szervezettsége
B u d a p e s t
Váci út 19.sz.
1134

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 25. vándorgyűlése alkalmából könyvtárunk kiállítását rendez.
A csatolt felhívást valamennyi megyei könyvtár igazgatójának megküldtük.
Szeretnénk, ha Önök is közölnék a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros c. folyóiratban.

Szíveségüket köszönve :

Győr, 1993. március 22.

Üdvözlettel :

Orbáné dr. Horváth Márta
könyvtárigazgató

Tisztelt Igazgató!
Tisztelt Igazgató Úr!

A győri Városi Könyvtár a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 25. vándorgyűlése alkalmából kiállítást rendez a könyvtár galériájában és klubjában.

A galériában az 1992-es év legszebb könyveit, a klub előterében könyvplakátokat illetve a könyvtárak legszebb plakátjait, a klubban pedig alkotó könyvtárosok képzőművészeti alkotásait kívánjuk bemutatni.

A kiállítás 1993. augusztus 10-én, kedden 17 órakor nyituk.

Szeretnénk kérni a megyei könyvtárak igazgatóit, hogy a megyéjükben dolgozó "képzőművész" - könyvtáros kollégák figyelmét hívják fel erre a lehetőségre. Majd utána - április 20-ig - küldjék el címünkre az alkotók és a bemutatni kívánt alkotások pontos listáját (alkotó neve és címe, az alkotás címe, technika, méret, esetleges keretezés módja).

A fenti adatok birtokában tudjuk eldönteni, hogy meg lehet-e rendezni a kiállítást. Kellő számú kiállító esetén ismét kéressel fordulunk majd Önökhöz: segítsenek abban, hogy megyénként egy küldeményben kaphjuk meg a kiállítandó alkotásokat, és ugyanígy együtt is küldjük majd vissza.

A képzőművészeti kiállításra minden alkotó két alkotást küldhet, bármely műfajban.

A plakátkiállításra minden megyéből két plakátot várunk

A kiállítást 10 napig tervezzük nyitva tartani.

A kiállítások szervezője Finta Zoltánné módszertani osztályvezető, aki szükség esetén bővebb felvilágosítást nyújt.

Szíveségüket előre is köszönjük és várjuk intézkedésüket.

Győr, 1993. március 16.

Üdvözlettel:

(Orbáné dr. Horváth Márta)
könyvtárigazgató

Majsai Mária grafikáiból

